
УДК 811.161.2:347.973:[81'27]

Микола Степаненко

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка, м. Полтава

ПУБЛІЦИСТИЧНО-ОЦІННИЙ ДИСКУРС ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ»

У статті проаналізовано мовні засоби оцінності Закону «Про засади державної мовної політики», зафіксовані в сучасних публіцистично-політичних текстах; розглянуто вербалізацію аксіологічного потенціалу документа; характеризувано перифрастичні структури номінацій безпосередніх і опосередкованих авторів Закону.

Ключові слова: мовне законодавство в Україні, Закон «Про засади державної мовної політики», перифраз, оцінна конотація Закону.

Аналізований Закон «Про засади державної мовної політики», ухвалення якого «стало однією з найгучніших політичних подій 2012 р. у країні» [18], спрямований проти корінної нації, не орієнтований на першочергові інтереси держави України, про які гучно заявлено в його назві.

Неефективність Закону «Про засади державної мовної політики» полягає насамперед у тому, що він загострив конфлікт між Сходом і Заходом України, негативно вплинув на розвиток освіти, яку аксіоматично вважають прообразом майбутнього, зрештою, збурих українське суспільство, викликав одностайний громадянський спротив. Акції протесту з вимогою анулювати «мовний закон» *Колесніченка — Ківалова* швидко переросли в Мовний майдан, що розпочався на Європейській площі в Києві під Українським домом. Його гасла — «*Боріться з корупцією / Ахметовим / бандитами при владі на Донбасі, але не з українською мовою!*», «*Одна держава — одна державна мова!*», «*Ні геноциду української мови!*» — об'єднали всю Україну. Верховна Рада підтримала

© М.І. СТЕПАНЕНКО, 2017

вимоги Мовного майдану з великим запізненням — уже після перемоги Революції Гідності, у лютому 2014 р., скасувавши з ініціативи народного депутата В'ячеслава Кириленка горезвісний закон. Однак виконувач обов'язків Президента України Олександр Турчинов не підписав ухвалений парламентом документ «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про засади державної мовної політики», мотивуючи це тим, що він може зашкодити не тільки дню завтрашньому, а й віддаленому грядущому нашої держави. «Шкодить його відсутність... якщо... буде українська мова, то в нас буде лад, якщо ні — тут буде вічний путін, хоч як би він називався», — справедливо наголосив у своїй промові на врученні Шевченківської премії 9 березня 2017 р. Іван Малкович [8]. Нам «плюнули у МОВУ-ДУШУ брутальним «мовним законом»», з боєм констатує Ірина Фаріон, а «ми не піднялися так масово». Ця наша мовна поступка, як і будь-яке інше «языкородство», висновує відомий мовознавець-політик, — «катастрофічна поразка на майбутнє, яку знову доведеться викупувати Небесною Сотнею і національно-визвольною війною» [17].

У липні 2014 р. понад півсотні народних депутатів звернулися до Конституційного Суду України з вимогою визнати чинною ухвалу Верховної Ради від 23 лютого цього ж року про скасування «мовного закону» Ківалова — Колесніченка. У лютому 2015 р. Конституційний Суд України відкрив провадження щодо відповідності цього Закону Конституції України. Збігло вже майже три роки, але справа далеко не просунулася, війна проти України на гуманітарному фронті триває. Для зриву підступних планів п'ятої колони, «Русского мира» й усяких інших антиукраїнських сил потрібен державної ваги документ, який би забезпечував конституційні права всіх українців і був би спрямований проти лінгвоцидної політики Росії — *історично патологічного агресора* (СП: 19–25.02.2015), *ворога української державності* (ДП: 2, 453), *країни-вбивці* (СП: 16–22.07.2015), *неоімперії зла* (ВБ: 147), *постраха усього цивілізованого світу протягом ХХ сторіччя* (СП: 2–8.02.2017), *дуже сильного брехливого інформаційного окупанта* (С: 8–14.12.2016), *союзника сепаратистів* (СП: 31.12.2015), *хижкої пащеки Азіони* (ЛЮ: 9.12.2004), *агресора з несамовитим імперським апетитом* (С: 29.12.2015). «Нарешті мусить бути закон, — ще раз покличемося на емоційну й глибоку за змістом промову Івана Малковича на врученні найвищої державної нагороди, — який захистить право кожного українця отримувати всі послуги українською мовою — від крамниць і громадських установ до глянцевих видань, радіостанцій і телебачення, де всі без винятку ток-шоу і програми повинні вестися державною мовою (за чітко виписаними винятками для кримських татар та кількох інших національних меншин, які купно тут проживають)» [8]. Реальні обриси такого документа віднедавна стали зримими, позаяк у Верховній Раді зареєстровані три мовних законопроекти: «Про мови в Україні» № 5556 від 19.12.2016 (суб'єкти подання — Я. Лисюк, І. Васюник, О. Юринець та ін.), «Про функціонування української мови як державної та порядок застосування інших мов в Україні» № 5669 від 19.01.2017 (суб'єкти подання —

А. Ілленко, М. Княжицький, М. Матіос та ін.), «Про державну мову» № 5670 від 19.01.2017 (суб'єкти подання — І. Подоляк, А. Гопко, Л. Ємець та ін.). У кожному з них є раціональне зерно. Ефективне поєднання цих зерен в одному досконалішому, зорієнтованому на українські інтереси, на втілення національної ідеї в життя законопроектів стало б справжнім поступом на шляху нашого державо- та мовотворення, нашого входження до європейської спільноти й дистанціювання від північної імперії, яка живе за неприйнятним для світової цивілізації принципом: «Росія закінчується там, де закінчується російська мова». А ця мова ось уже кілька століть перепиняє ходу української мови, яка тримається своїх предвічних земель. «Треба проаналізувати усі три законопроекти, — переконує Павло Гриценко, — взяти найкраще і змодельювати в один. Треба визначити домінанти: що хочемо мати у тому законі, яку політику маємо проводити» [5].

Віру в те, що мовне питання в Україні набуде нової якості, що українська мова вийде на державницькі горизонти, уселяє ухвалений 8 листопада 2016 р. закон № 1421—VIII про квоти для українських пісень у радіоєфірі («Про внесення змін у деякі закони України щодо частки музичних творів державною мовою в програмах телерадіоорганізацій»), який забезпечує в загальному обсязі мовлення кожної телерадіоорганізації не менше 50% національного аудіовізуального продукту, а також ухвалений 23 травня 2017 р. законопроект № 5313 про квоти на українську мову в телеєфірі («Про внесення змін до деяких законів України щодо мови аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації»), який установлює для телерадіоорганізацій загальнонаціональної категорії мовлення частку передач та / або фільмів українською мовою не менше 75% протягом доби, для відповідних телеорганізацій регіональної й місцевої категорії мовлення — на рівні 50%, для новинних передач — не менше 75% від загальної тривалості всіх передач новин. Вельми приваблива й ще одна річ: фільми та / або передачі, які не є власним продуктом телерадіоорганізації та виконані недержавною мовою, мають бути субтитровані державною мовою, фільми та / або передачі, створені на території колишнього Союзу РСР не українською й не російською мовами, а дубльовані російською мовою, також озвучуються або дублюються українською мовою.

У нашому дослідженні зроблено спробу інтерпретації сучасного українського мовного законодавства. Основну увагу приділено характеристиці Закону «Про засади державної мовної політики» із соціо- та власне лінгвістичного поглядів.

Обстежений різножанровий політично-публіцистичний дискурс як «вербальний вияв політики» [11: 234] засвідчує, що аналізований документ зі сфери мовного законодавства максимально наближений до того типу суспільних феноменів, які мають широкий аксіологічний спектр із безсумнівною перевагою негативно оцінних номінацій — важливого індикатора недосконалості правового поля держави.

Крім уже вирішеного, *важливим аспектом об'єкта* пропонованої наукової розвідки є описові назви як мовний засіб оцінності Закону «Про

засади державної мовної політики». Дібрані з різних джерел перифрази неоднорідні за формально-граматичною будовою й семантико-стилістичним наповненням; вони виконують не тільки номінативну, а й (і це їхнє основне призначення) характеризувальну та текстотвірну функції, сприяють багатоплановому розкриттю розглядуваного денотата, позаяк не лише інакше називають його, а й дають йому конкретну оцінку, специфічно означаючи кваліфікативні параметри, найприкметніші сутності.

Аксіологічну вісь перифрастичності як своєрідного субститута офіційної назви «Закон України «Про засади державної мовної політики» диференційовано на такі логіко-інформативні сегменти: 1) авторство документа, його 2) структура назви, 3) місце в мовно-законодавчому полі, 4) чинність, 5) сутність. Не зайвим буде ще раз зацентувати на тому, що ядро шкали оцінності становлять перифрази з виразним пейоративним — часто іронічним або подеколи й сатиричним — забарвленням. Їхньому творенню сприяють інтра- й екстралінгвальні чинники.

I. Авторство Закону

Відомо, що безпосередніми авторами документа, є народні депутати Вадим Колесніченко і Сергій Ківалов. У лютому 2012 р. вони зареєстрували у Верховній Раді свій законопроект (№ 9073). У травні цього ж року їхній соратник по опозиції Олександр Єфремов, за яким невдовзі закріпляться перифрастичні налічки *натхненник «ЛНР»* (С: 8–14.01.2015), *активний організатор створення терористичної «ЛНР»* (УМ: 31.07.2016), *архітектор колаборантсько-сепаратистської діяльності на Донбасі* (ГК: 28.04.2016), *покровитель вигаданої держави «ЛНР»* (С: 8–14.01.2015), ініціював винесення його на голосування. Подальший перебіг подій, про які вже частково згадувалося, відомий: *Мовний майдан, який небезпідставно вважають прелюдією Революції Гідності* (ОА (F): 17.11.2016); *утихомирення його силою влади в Києві та інших містах України; політичне загравання влади, яку пізніше назвуть авторитарним режимом правління під особистою диктатурою Віктора Януковича* (ВБ: 58), *бандитською шайкою Януковича* (С: 24.02.2017), *ворожою силою* (ДП: 1, 465), *клікою Януковича* (С: 17–23.11.2016), *кримінально-олігархічним режимом* (ЛУ: 22.01.2015), *цинічною окупаційною компрадорсько-сімейною бандоолігархією* (ЛУ: 5.03. 2015), з інтелігенцією; *обіцянки гаранта Конституції щодо термінового внесення змін до новоспеченого Закону; ухвалення рішення про легітимізацію російської мови як регіональної в окремих областях і містах України — зняття безкровного вбивства української нації* (ДП: 1, 344), *основного інструмента нищення нашої соборності та самостійності* (СП: 19–25.01.2017) — *мови агресора* (ГК: 20.05.2014), *мови окупанта* (СП: 9–15.02.2017).

З офіційною назвою «Закон України «Про засади державної мовної політики» корелюють його неофіційні найменування — перифрастичні звороти з прізвиськом або без нього. Специфіка безпрізвиських структур, представлених двокомпонентними іменниково-прикметниковими та іменниково-іменниковими словосполученнями *мовний закон, закон про мови*

(мову), полягає в тому, що вони реалізують свою конотативно зневиражену чи конотативно насичену номінативну сутність у межах контексту, а поза ним побутують як родові назви стосовно розглядуваного в цьому дослідженні документа й в інших документах, які репрезентують законодавство України з мовних питань. Досить часто конструкції *мовний закон*, *закон про мови (мову)* або окремі їхні компоненти, здебільшого атрибутивний модифікатор *мовний*, беруть у лапки. Такий графічний засіб посилює негативну аксіологічну маркованість розглядуваних синтаксичних структур. Цю функцію здатна перебирати на себе препозиційна усталена сполука *так званий*. Вияскравлені в значенневому обсязі парафрази ті або ті семантичні відтінки найпоспідовніше транслюють синтагматичні зв'язки складників контексту: *Мовний закон обійдеться країні у 17 мільярдів гривень...* (ІР: 23.06.2012); *Станом на грудень 2016 законопроект про скасування закону про мови не підписаний, статус — «готується на підпис», а питання конституційного статусу з лютого 2015 року вирішується Конституційним Судом України* (Wiki: 19.07.2017); *Якщо Янукович накладе вето на закон про мову — стане ворогом Кремля* (Кор.: 3.07.2012); *Конституційний Суд приступив до розгляду справи про «мовний закон»* (ІНФ: 13.01.2017); *...не лише де-факто, а й де-юре так званий «мовний закон» лишається в дії...* (ГР: 11.03.2017).

У політичному дискурсі перифрастичні одиниці з прізвищними конституентами, що можуть бути оформлені як сполучникове або безсполучникове сполучення (*Ківалова й Колесніченка* [зрідка *Сергія Ківалова й Вадима Колесніченка*]; *Ківалова, Колесніченка* [зрідка *Сергія Ківалова, Вадима Колесніченка*]), а регулярно — як складна онімна назва (*Ківалова — Колесніченка* [зрідка *Сергія Ківалова — Вадима Колесніченка*]), утворюють неоднорідні з погляду граматичної будови синтаксичні конструкції, а саме: *закон Ківалова* (ZN: 26.02.2017), *мовний закон Колесніченка* (LB: 25.07.2012), *закон авторства регіонала Вадима Колесніченка* (УП: 23.02.2014), *законопроект від регіоналів Колесніченка — Ківалова* (СП: 31.05–6.06.2012), *законопроект панів Колесніченка й Ківалова* (АК: 14.06.2012), *законопроект екс-народних депутатів від «Партії регіонів» Сергія Ківалова і Вадима Колесніченка* (А: 24.01.2017), *закон Ківалова — Колесніченка* (С: 19–25.01.2017), *закон авторства Ківалова — Колесніченка* (УП: 17.11.2016), *закон авторства народних депутатів Ківалова — Колесніченка* (РС: 5.09.2016), *закон авторства депутатів від Партії регіонів Ківалова й Колесніченка* (24tv: 17.11.2016), *закон авторства одіозних Ківалова — Колесніченка* (ВГ: 13.12.2016), *закон авторства одіозних регіоналів Колесніченка — Ківалова* (ГР: 11.03.2014), *закон народних депутатів Ківалова-Колесніченка* (ГалК: 20.07.2012), *закон авторства регіоналів Ківалова — Колесніченка* (РідК: 5.03.2016), *закон Ківалова — Колесніченка про мови* (ДМ: 13.01.2017), *«мовний закон» Ківалова — Колесніченка* (ВГ: 13.12.2016), *мовний закон від Ківалова — Колесніченка* (ВГ: 17.04.2016), *так званий «мовний закон» Ківалова — Колесніченка* (РС: 27.11.2016), *так званий «закон Ківалова — Колесніченка»* (НЧ: 5.07.2017).

Прізвищна структура *Ківалов — Колесніченко* паралельно співіснує зі структурами *ківаловсько-колесніченківський* (*ківалово-колесніченківський*), *колесніченківсько-ківаловський* (*колесніченко-ківаловський*), які мають подвійну природу: «...поряд із вказівкою на ознаку предмета за належністю в їхній семантичній структурі закладена також і вказівка на власника» [6: 10]. Вони індивідуалізують позначуваний об'єкт і водночас набувають здатності до абстрагування, оскільки номінують ознаку стосовно узагальненої особи з відтінком посесивності, служать яскравим засобом вираження презирства, зневаги до авторів Закону, котрі поставили за мету дати вигреш захищеній зовсім в Україні російській мові й максимально звужити функційний простір українській мові. Напр.: *Ківаловсько-колесніченківський закон* — це взагалі тягар, який досі присутній у нашому суспільстві (НІСД: 12.06.2015); ...*колесніченко-ківаловський витвір* можна вважати ще одним реверансом Москві (ЗУ: 8.06.2012).

Окрему групу становлять перифрастичні звороти з антропонімічним компонентом, представленим одним прізвищем — *Ківалов* або *Колесніченко*. Вони корелюють із конструкціями *ківаловський закон*, *колесніченківський «мовний закон»*, пор.: *Всі ми добре пам'ятаємо, як з подачі В'ячеслава Кириленка і партії «Свобода» в перші дні після перемоги Революції Гідності закон Ківалова нібито скасували, але було накладено вето* (ЗН: 26.02.2017); *ВР скасувала мовний закон Колесніченка* (У: 23.02.2014) і ...*розвиток державної мови системно блокує «ківаловський закон» (мовний закон «Колесніченка — Ківалова». — Ред.)», — написав він [В'ячеслав Кириленко]* (ЦН: 16.03.2017); *Нагадаємо, що першу спробу скасувати колесніченківський закон формально очолив саме БЮТ...* (ПІК: 15.07.2015).

У публіцистично-політичному дискурсі прізвищні утворення та їхні функційні відповідники з посесивними прикметниками побутують як своєрідні прецедентні феномени. Вони є за своєю природою «наслідком значенневої компресії змісту вихідних текстів (прототекстів) і формою їхньої метонімічної заміни» [1: 33].

Структуру прізвищних і безпрізвищних описових найменувань можуть розширювати компоненти з виразною негативною конотацією. Здебільшого цю функцію виконують прикметники з інтегративною семантикою 'виділюваність' (*провокаційний, смертельний, страшний, фатальний*), 'шкода' (*шкідливий, небезпечний, згубний*), 'руйнування' (*державоруйнівний, деструктивний*), 'соціальна оцінка' (*дискримінаційний, українофобський, русифікаторський, шовіністичний*), 'загальна негативна оцінка' (*осоружний, гидотний, скандальний, сумновідомий, ганебний, ідіотський, жахливий, паскудний, потворний*), 'нелегітимність' (*антиконституційний*), 'прихильність до чогось, реалізація на чийсь користь' (*проросійський, прокремлівський*), 'гостра протилежність або протиставлення' (*антиукраїнський, антидержавний*), напр.: *Провокаційний закон* (УкрП: 6.06.2012); *українофобський закон* (С: 5—12.12.2016); *державоруйнуючий закон* (СП: 8—14.12.2016); *русифікаторський закон* (ДМ: 13.01.2017); *антиконституційний закон Ківалова — Колесніченка* (СП: 12—18.03.2015); *жахливий закон Ківалова —*

Колесніченка (С: 26.01.—1.02.2017); *скандальний «мовний» закон Колесніченка — Ківалова* (С: 17.06.2015); *сумнозвісний мовний закон Ківалова — Колесніченка* (СП: 9—15.02.2017); *горезвісний закон Ківалова — Колесніченка* (РС: 12.12.2016); *ідіотський закон Ківалова — Колесніченка* (Есп.: 31.01.2017); *прокремлівський закон Ківалова — Колесніченка* (СП: 14—20.09.2017). Компоненти, що розширюють перифрастичну рамку (*мовний закон Ківалова (Колесніченка, Ківалова — Колесніченка, Колесніченка — Ківалова)*), негативно характеризують як законотворців, так і окремі положення документа, виділяючи насамперед його антиукраїнську сутність, шовіністичну налаштованість, проросійську спрямованість.

Доречно вказати й на те, що самі прецедентні імена *Колесніченко, Ківалов* стали об'єктом перифрастичного зображення, утворили багатоконпонентні ряди описових зворотів. Яскраво конотовані перифрази *видатний «лічильник»* (УМ: 19.04.2005), *головний кишеньковий калькулятор України* (УМ: 23.11.2004), *головний підрахуй країни* (У: 15.05.2007), *головний фокусник* (МД: 358), *Ківалов-Кидалов* (МД: 5), *Ківалов-Підрахуй* (МД: 357), *головний оператор кишенькового калькулятора* (МД: 286), *одеський шулер* (ДП: 2, 361), *одіозний депутат* (Т: 22.05.2012), *одіозний «Підрахуй»* (ІА: 9.09.2015), *одіозний член ВРЮ [Вищої ради юстиції]* (УМ: 10.12.2009), *підрахуй від Партії регіонів* (УМ: 10.01.2009), *скандальний народний підрахуй* (УП: 31.08.2012), *ТОМУ ЩО [тому що] немає меж досконалості* (МД: 314), *відомий усій країні фальсифікатор виборів* (ІА: 9.09.2015), *рафінований корупціонер* (УМ: 28.09.2015), *хакер і міжнародний шахрай* (НВ: 29.07.2017), *проросійський сепаратист* (УМ: 28.09.2015) допомагають представити в усій повноті свідомі провини, гріхи непростенні *Сергія Ківалова* як депутата Верховної Ради України та юриста і як голови Центральної виборчої комісії — *відомства пана Ківалова* (ГУ: 3.12.2004), *храму підрахунку голосів* (УМ: 2.11.2004) — під час президентських виборів 2004 р., що стали однією з основних причин Помаранчевої революції. *Горе-законотворців* регіонала *Сергія Ківалова* (або ще *Кидалова = Кидати + Ківалов*) і його «соратника» по партії, зятятому україноненависництву й цинічному русофільству *Вадима Колесніченка* народ іронічно поіменував *авторами антидержавного закону* (РС: 6.11.2016), *одіозними діячами* (МД: 5), *радянськими міліціонерами* (ЛУ: 30.11.2015), *засимільованими «существами»* (СП: 25.05.2012), *ментальними лакеями* (СП: 25.05.2012), *відвертими агентами Росії* (СП: 24—30.11.2016), *очевидними агентами Москви* (С: 22—28.12.2016), *троянськими кіньми Кремля* (РС: 6.11.2016). За *Вадимом Колесніченком* стійко закріпилися ще й такі пейоративні описові найменування, як *агент Кремля* (УМ: 4.10.2012), *відвертий агент Росії* (СП: 24—30.11.2016), *відомий українофоб* (Т: 22.05.2012), *громадянин Росії* (С: 2—8.02.2017), *гуманітарний яструб Партії регіонів* (Тк: 15.05.2010), *знавісний українофоб* (Вол.: 4.01.2014), *«знаменитий експерт» із мовних питань* (С: 22—28.12.2016), *зрадник України* (ГК: 10.08.2016), *«король» українофобії* (Тк: 15.05.2010), *лобіст російських фінансових інтересів у галузі кінопрокату* (Тк: 15.05.2010), *не єдиний представник розсіяної московської агентури* (УМ: 4.10.2004),

одіозний регіонал (УП: 1.12.2010), просто кладезь маразму (ТСН: 4.11.2012), «регіональний» правник (Т: 7.03.2014), антинародний обранець (Д: 24.01.2017). Чи не найяскравішим конститuentом перифрастичного поля «Вадим Колесніченко» є описова структура горезвісний блазень Путіна з українським суфіксом-ідентифікатором -енко, авторство якої належить Ірині Фаріон.

Творців Закону «Про засади державної мовної політики» називають уїдливо тандемом двох «Ка» [Ківалова й Колесніченко], напр.: Уданому випадку **тандем двох «Ка»** призначив для України поріг регіональності в 10 відсотків (УП: 17.07.2012).

Прізвищну структуру «Ківалов-Колесніченко» досить часто використовують як складноскорочене слово, утворене з початкових літер (КК, К-К, Ка-Ка [Ківалов — Колесніченко]), початкових складів (Кі-Ко, Кі Ко [Ківалов — Колесніченко], Ко-Кі, Ко Кі [Колесніченко — Ківалов], Ка-Кі, Ка Кі [Колесніченко — Ківалов]) або, за іншою мотивацією, початкової букви й початкового складу (Ка-Кі, Ка Кі [Колесніченко—Ківалов]) антропонімів, напр.: законом КК (РС: 12.12.2016); закон К-К (5 к: 20.08.2012); мовний «закон» під кодовою назвою «Кі-Ко» (РС: 15.01.2017); «закону Ка-Ка» (Т: 29.08.2012); закон Ка-Кі (Р: 10.07.2012), ... закон Ко Кі (СУ: 27.01.2017). Найвищим ступенем продуктивності наділена ініціальна аббревіатура, назви компонентів, тобто літер, якої передаються графічно. Вона вживається як іменник жіночого роду, набуває здатності відмінюватися за зразком першої відміни, напр.: Але українці мають набагато більше запитань до «закону» **Ка-Ки** (Н.в. Ка-Ка — Р.в. Ка-Ки), ніж Воллебек (НП: 20.07.2012). Ця ініціальна аббревіатура може побутувати самостійно, без детермінованого компонента закон (мовний закон), тобто деактуалізувати значення посесивності й посилювати семантику предметності. Пор.: Згідно **закону** [згідно із законом. — М. С.] **Ка-Ки** «губернатор» може навіть у київські органи державної влади звертатися на регіональній мові (НП: 20.07.2012) і На русиномовних зупинився, бо русинська мова — це винахід **Ка-Ки** (НП: 20.07.2012).

Функційна активність акроніма Ка-Ка як складника перифрази пояснюється передусім його омоніміями зв'язками із субстантивом жіночого роду *кака*, що належить до дитячої лексики й реалізує семантику 'Все дурное, нечистое, грязное' [7: 208]. Аббревіатура Ка-Ка в іронічно-сатиричному тоні характеризує однаковою мірою авторів документа і псевдозаконотворчість їхньої діяльності. Її основна текстотвірна роль — заміна прізвищної нейтральної назви пейоративно обарвленим компонентом із метою негативізації змісту денотата, а також «для емоційного підсилення та увиразнення висловлення» [15: 148], створення свіжого, оригінального образу.

Автономний тип сформували перифрастичні вирази, прізвищну структуру яких утворюють оніми, об'єднані семою 'опосередковані автори закону'. Це, зокрема, антропоніми, ергоніми та прагматоніми. Ідеться про реальні (назви людей) й метонімічні (назви не-людей) особи. Власні іменування українських та російських державних діячів можуть розширювати

існуючий — *Ківалов-Колесніченко* — або формувати новий антропонімний склад. З-поміж опосередкованих авторів документа, які разом з основними законотворцями конституують прізвищну структуру, цілком логічно опинилися *Володимир Литвин* та *Віктор Янукович*, напр.: *одіозний мовний закон Ківалова — Колесніченка — Литвина — Януковича* (СП: 28.06.—4.07.2012); *мовний закон Януковича* (УкрП: 9.10.2016). Перший, який пройшов шлях від *кучміста-канцеляриста* (УМ: 10.06.2004), *сентиментального циніка* (УП: 25.10.2012) до *головного миротворця Помаранчевої революції* (Пр.: 26.08.2007), *патріота свого краю не на словах, а на ділі* (УП: 20.10.2012), *морального арбітра сесійної зали* (УМ: 4.06.2004), *непоступливого спікера* (УМ: 27.11.2004), *самостійного політичного гравця* (УМ: 10.06.2004), подав документ на підпис Президентові, хоч і вагався у правильності своїх дій, навіть заявляв про відставку. За це народ «віддячив» йому влучним перифрастичним ярликом: *Ім'я йому — «Регіон»* (УМ: 23—24.11.2012). Другий же доклав усіх зусиль, щоб названа деструктивною й небезпечною для цілісності України «*мовна Ка-Ка*» (ВЗ: 10.10.2012), яку різко розкритикувала Венеційська комісія, набула юридичної сили. За цей антиконституційний випадок і за іншу антиукраїнську діяльність колишньому двічі прем'єр-міністрові й президенту-невдасі адресовано сонмище оригінально конотованих авторських і народних перифрастичних номінувань, напр.: *благодійник Московського патріархату* (ГУ: 11.11.2004); *висуванець Москви* (ДП: 2, 344); *голова об'єднання «Спільки біженців України» в Російській Федерації* (Ком. (Ф): 19.03.2014); *головний утікач* (СП: 27.10.—2.11.2016); *друг Москви* (СП: 27.10—2.11.2016); *загроза національної безпеки України* (ВБ: 17); *зрадник України* (ЛУ: 19.02.2015); *корумпована маріонетка Путіна* (УП: 10.10.2015); *москальський прихвостень, що продав свою країну* (ВК: 13.03.2013); *найвірніший прислужник будівничих «Русского мира»* (У: 7.06.2012); *новий Щербицький* (УП: 1.09.2012); *один з інструментів у геополітичній грі Путіна* (DW: 26.11.2016); *прислужник Москви* (ДП: 2, 476); *продукт русофільської та промосковської традиції* (УП: 1.09.2012); *протеже Путіна* (ГУ: 2.11.2004); *фанат норкових шапок* (ТСН: 27.11.2012); *слуга Москви* (ДП: 2, 324); *слухняний васал* (ВБ: 17); *ставленник Москви* (ДП: 2, 357—358); *шанувальник російської воєнної звитяги* (ЛУ: 11.12.2014), *ручний президент України* (РС: 4.02.2015) [14: 392—437].

Авторство Закону цілком логічно з огляду на його промосковську зорієнтованість приписують президенту Російської Федерації Володимирові Путіну. Описові найменування три- (*Колесніченко — Ківалов — Путін*) або однокомпонентної (*Путін*) будови відрізняються від проаналізованих вище антропонімних перифраз вищим ступенем негативної конотації, напр.: *горезвісний мовний закон Путіна—Колесніченка—Ківалова* (П: 19—25.01.2017); *закон Путіна* (ВГ: 2.02.2017); *відомий мовний закон Путіна* (СП: 20—26.10.2016).

Специфіка перифрастичних структур з антропонімом *Путін* у тому, що вони актуалізують не значення індивідуальної належності предмета одиничному власникові, ідентифікуються не з окремою особою (гаран-

том Конституції РФ), а радше з її адептами, з ідеологією, котру вона сповідує й по-диктаторськи насаджує цілій країні, з її особистим ставленням і ставленням держави, у якій вона є президентом, до самостійності України.

Перифрази «мовний закон» Путіна, закон Путіна зближуються з описовими найменуваннями «мовний закон Ківалова — Колесніченка», закон Ківалова, мовний закон Колесніченка, оскільки можуть легко трансформуватися у сполуки з присвійним прикметником. Пор. подані вище приклади з таким: *Ми, притомні українці, також «не тямимо такої нелюдської форми» скасування путінського мовного закону від 2012 до 2017 року...* (СП: 26.01–1.02.2017).

Ім'я «Путін», як і ім'я «Янукович», активно влилося в перифрастичний простір, стало потужним ресурсом для творення в політичному дискурсі негативних, дошкульних, уїдливих, іронічних, саркастичних описових зворотів. Наведемо лише деякі з них, на наш погляд, найколеритніші: *батько брехні* (СП: 8–14.09.2016); *батько сепаратистського руху* (РС: 22.08.2017); *божевільний кремлівський диктатор* (ТСН: 2.04.2015); *великий вождь-тиран* (ЛУ: 5.03.2015); *військовий злочинець* (ЛУ: 26.01.2017); *гебістський узурпатор* (ГУ: 20.09.2017); *Гітлер-2* (ЛУ: 5.05.2016); *головний агресор* (СП: 24–30.12.2015); *гросмейстер українофобії* (ЛУ: 19.02.2015); *двоголовий-безголовий царьок* (ЛУ: 18.08.2016); *деспот, який використовує людський потенціал задля убивства інших людей* (ЛУ: 5.03.2015); *диктатор Ватної Федерації Раши* (ЛУ: 13.04.2017); *«другий державний Президент України»* (УМ: 29.09.2004); *кремлівський альфа-самець* (Т: 16.01.2013); *кремлівський Гітлер* (ЛУ: 18.08.2016); *кремлівський Гітлер-2* (ЛУ: 9.08.2016); *кремлівський маніяк* (ЛУ: 11.02.2016); *кремлівський Наполеон* (ВП: 14.11.2014); *кремлівський пігмей* (ЛУ: 5.03.2015); *кремлівський удав* (ЛУ: 20.11.2014); *кремлівський Чикатило* (ЛУ: 23.07.2015); *найбільший злочинець* (ЛУ: 5.03.2015); *не самотній шизофренік* (СП: 1–7.09.2016); *новий Святополк Окаянний* (СП: 30.07.–5.08.2016); *організатор сепаратистських сил на Сході України* (НП: 21.08.2017); *тиран з імперським замахом і комплексами Наполеона і Гітлера разом узятих* (СП: 10–16.03.2016); *хрещений батько світового радикального націоналізму* (ТСН: 26.08.2016).

Авторську рамку «мовного закону» репрезентують не лише антропоніми, а й загальні назви людей за такими ономазіологічними характеристиками, як партійна належність (*комуністи, регіонали*), професійна діяльність (*політики, політтехнологи*), напр.: *мовний закон регіоналів* (С: 24–30.11.2016); *одіозний закон регіоналів* (С: 24–30.11.2016); *витвір бездушних політиків і політтехнологів* (СП: 14–20.06.2012).

Ергонімні і прагматонімні перифрастичні найменування відрізняються від антропонімних глибиною аксіологічних можливостей й обсягу інформації, оскільки емоційно-експресивно позначають не реальну, а метонімічну особу як одного з опосередкованих авторів «мовного закону» Ківалова — Колесніченка. Розряд ергонімів представлений онімом *Партія регіонів*, а розряд прагматонімів — онімом *Кремль*. Окремішність останніх

полягає в тому, що вони самостійно вживаються у складі наповненої негативним змістом перифрази або розширюють продуктивну в політичному дискурсі прізвищну структуру *Ківалов — Колесніченко*, напр.: *антиукраїнський мовний закон від Партії регіонів* (С: 17.07.2012); *технічна розробка Кремля* (СП: 18–24.08.2016); *ганебний антимовний закон «Кремля, Ківалова й Колесніченка»* (СП: 1–7.12.2016); *закон «Кремля–Ківалова–Колесніченка»* (ВГ: 14.03.2017).

Із вторинною номінацією (*мовний*) *закон Кремля* паралельно співіснує аналітична структура (*мовний*) *закон, написаний (підготовлений) у Кремлі*, яка, крім семи «авторство закону», фокусує в собі сему «місце підготовки документа»: ...«*Геть написаний у Кремлі «мовний» закон...*» (ДМ: 13.01.2017).

Функційним відповідником перифрази [*мовний*] *закон Ківалова — Колесніченка — Кремля* є описова конструкція [*мовний*] *закон трьох «К»*, напр.: *Вони [громадські активісти] називають цей закон [«Про засади державної мовної політики»] законом «трьох «К»: Ківалова, Колесніченка і Кремля* (ГК: 17.11.2016). Вона експлікує вищий ступінь оцінності й найчастіше використовується у заголовках, щоб вияскравити об'єкт повідомлення й привернути до нього увагу реципієнта.

II. Структура назви

Офіційна назва Закону «Про засади державної мовної політики», який, за далеким від чесності й ширості твердженням його авторів, покликаний регламентувати загальнообов'язкові правила мовної політики в нашій країні, визначати функційний потенціал державної (української) мови, а також мов корінних народів та національних меншин, репрезентована широким діапазоном знаків вторинної номінації з виразно задемонстрованою експресивно-образною оцінністю. Цей процес перифрастичності детермінований не вимогами юридичної техніки, а аксіологічними потребами.

Аналіз загальної кількості зафіксованих описових найменувань дав підстави об'єднати їх у дві відмінні одна від одної групи: 1) ті, які корелюють із нормами, правилами юридичної техніки, і 2) ті, які позбавлені цієї здатності. Корелятивними властивостями наділені перифрастичні звороти, у яких роль граматично панівного компонента регулярно виконують іменники *закон* («затверджене Верховною Радою загальнообов'язкове правило»), *законопроект* («проект закону, який подають на затвердження Верховною Радою України»), *проект* («попередній текст, документ, що вноситься на обговорення»), спорадично — субстантиви *документ* («діловий папір, що посвідчує закон або законопроект»), *акт* («офіційний документ, що посвідчує закон або законопроект»). Для цих лексичних одиниць природним є функціонування на правах юридичних термінів або входження до компонентного складу цих термінів, напр.: *Противники закону стверджують, що документ спрямований на русифікацію України...* (DW: 16.11.2016); *Зміст проекту Колесніченка — Ківалова суперечить Конституції і законодавству* (Укр.П (Б): 6.06.2012).

У кількісному вимірі домінують не шойно аналізовані перифрази, а ті, у яких кореляти з нормами, правилами юридичної техніки програмують прізвищні рамки з одіозними іменами *Ківалов, Колесніченко, Янукович, Путін*, напр.: «закон *Колесніченка — Ківалова*» (ЦН: 16.03.2017); *законопроект Колесніченка, Ківалова* (Т: 26.05.2012); *законодавчий акт Ківалова — Колесніченка* (КІ: 17.04.2017).

Найпослідовнішим експлікатором негативної конотації в перифразах, утворюваних за участю іменників *закон, законопроект, документ, акт*, що належать до юридичної лексики, є контекст, передусім прогмовані цими основними носіями валентності залежні члени, які так само можуть поширюватися іншими компонентами. Вище вже було наголошено, що роль типового аксіологічного маркера в конструкціях такого зразка виконують прикметники з узагальненим значенням ‘соціально негативна оцінка’ (*антиукраїнський, протиукраїнський, проросійський, неконституційний, антидержавний, антимовний, шовіністичний, українофобський, деструктивний, провокаційний і т. ін.*), напр.: *Антиукраїнський закон Ківалова — Колесніченка досі лишається чинним* (УП: 2.10.2016); *В. Кириленко послідовно виступає за скасування деструктивного і небезпечного для цілісності України ... закону «Ка-Ка»* (КС: 25.12.2015).

Коло репрезентантів негативної конотації розширюють також присвійні прикметники. Їхня твірна основа називає ознаку предмета за належністю конкретній особі, тобто вказує на безпосереднє та / або опосередковане авторство законодавчого акта, який засвідчує нищення української мови (*ківаловський, колесніченківський, ківаловсько-колесніченківський (ківалово-колесніченківський), колесніченківсько-ківаловський (колесніченко-ківаловський), януковичівський, колесніченково-ківаловсько-януковичівський, путінський, ківаловсько-колесніченківсько-путінський, колесніченківсько-ківаловсько-януковичівсько-путінський, валуєвський*), на місце з’яви (*емський*) його або на те й те водночас (*емсько-валуєвський, ківаловсько-колесніченківсько-валуєвсько-емський*), напр.: *Всі українці повинні подякувати за ці емсько-валуєвсько-колесніченково-ківаловсько-януковичівські закони...* (ЗО: 24.08.2012).

З вимогами юридичної техніки не корелюють перифрастичні утворення, конструктивним центром яких є іменникові лексеми з нейтральним (*інструмент, знаряддя, ініціатива, розробка, дійство, продукт, проект, спроба, результат*) або пейоративним (*розплата, твориво, руйнівник, реверанс, писанина, витвір, виплід, загроза, отрута, провокація, зашморг*) значенням. Функційне ядро з-поміж цих субстантивів конституують девербативи, які вживаються самостійно або в єдності з прізвищною рамкою. До специфічних характеристик аналізованих одиниць слід зарахувати те, що вони, по-перше, не виявляють органічного зв’язку з юридичною сферою, по-друге, мають винятковий оцінний потенціал, по-третє, наділені інформативною недостатністю. Отже, їм, як і будь-яким іншим синсемантичним лексемам, притаманна обов’язкова, нерідко ланцюгова, сполучуваність з іншими компонентами, які побутують у складі перифрази на правах змістової домінанти. Пор. у цьому зв’язку такі приклади: *Закон*

Ківалова — Колесніченка як *інструмент наступу на українську мову* (РС: 27.11.2016); *Факт прийняття чинного Закону України «Про засади державної мовної політики»... став спробою в неконституційний спосіб нівелювати статус української мови як державної та витіснити її зі сфери публічних відносин на окремих територіях України* (LP: 14.03.2016); *Мовний зашморг на шії України* (ВЗ: 1–3.06.2012). Органічно доповнюють описуваний розряд оказіональні конструкції з корельовано-некорельованими перифрастичними зв'язками, а також усталені вислови на взірць мовна бомба і троянський кінь, напр.: *І як наслідок: по-бандитськи легалізований «мовно-псевдо-законо-витвір-Колесніченка-Ківалова»...* (ГК: 20.05.2014); *«З травня всі чиновники почнуть говорити українською?» — запитує оглядач сайту «Главком» Катерина Пешко в статті «Мовна бомба»* (G: 26.01.2016); *Пишов уже п'ятий рік, відколи, образно кажучи, у нашу Трою зайшов «троянський кінь Кремля», закон «Про засади державної мовної політики»...* (РС: 6.11.2017). Їм відведено вершинне місце на шкалі оцінності.

III. Місце Закону в українському мовно-законодавчому полі

Уже було зроблено акцент на тому, що вихід у світ Закону «Про засади державної мовної політики» не прикрий виняток у нашій історії, а черговий випадок українофобства, за справедливим твердженням Ірини Фаріон, «закономірне явище в умовах постколоніального розвитку України з її неукраїнською політичною псевдоелітою, з її зміною етноструктури населення Сходу та Півдня України через репресії та Голодомор як геноцид проти корінного етносу — українців, з її розбалансованою роздвоєною свідомістю українців, що засвідчує їхню етнічну маргіналізацію» (СП: 30.09.—6.10.2010). У цьому розлогодному описовому найменуванні аналізованого документа чітко вирізнені фактори, які перешкоджають переформатуванню чинного нині українського мовного законодавства, радикальним змінам його, та причини, що гальмують процес послідовного й успішного втілення української національної ідеї, пробудження до рідномовності як визначальної підвалини державності.

Влучно називає Ірина Фаріон ківаловсько-колесніченківський документ *валуєвським законопроектом* (СП: 30.09.—6.10.2010). І це заперечити важко, бо він і справді досить послідовно перегукується своїм антиукраїнським змістом із віддаленими в часі й ухваленими вже за доби незалежності указами, розпорядженнями, циркулярами, актами, постановами, наказами, законами, які лише на словах, а не на ділі задекларовують юридичний статус української мови або й зовсім не визнають її, проголошуючи офіційний курс на денационалізацію, передовсім на помосковлення. Напр.: *Враження таке, що на поверхню виринув привид Валуєвського циркуляра (1863) та Емського указу (1876), доповнюючи нинішній бренд постмайданівської влади «двухголової Единой страны», обійнявшись із українофобським законом «русского міра» колесніченків-ківалових* (СП: 27.10.2016).

У Законі «Про засади державної мовної політики» українську мову офіційно не заборонено, її навіть наділено деякими привілеями, а не-

офіційно — проігноровано, позаяк усі суспільно найважливіші пріоритети надано мові російській. Це відзначено навіть у висновках Венеційської комісії: «Залишається питання, чи є, у зв'язку зі специфічною ситуацією в Україні, у нинішньому законопроекті достатні гарантії для консолідації української мови як єдиної державної та для ролі, яку вона має відігравати в українському багатомовному суспільстві... На практиці російська мова... буде застосовуватися паралельно до державної мови у всіх сферах публічного та соціального життя» [18]. Описувану ситуацію точно і влучно передає щоденникова нотатка Олеса Гончара, датована 26 липня 1975 р.: «А мова — наче заборонена, наче Валувський указ воскрес» [4: 154].

Зв'язок аналізованого «мовного закону» з недавньою історією розкривають такі ряди перифраз: *банальне перейменування «Закону про мови» сумнозвісного авторства Єфремова-Симоненка-Гриневецького* (СП: 31.05–6.06.2012); *новий закон про мови імені Єфремова-Гриневецького-Симоненка* (УкрП (Б): 28.12.2010); *законопроект Єфремова-Гриневецького-Симоненка плюс деякі зміни* (Ніс.: 14.06.2012); *той же документ, що й законопроект «Про мови в Україні»* (РС: 27.11.2016); *не перша ініціатива такого ґибу за президентства Віктора Януковича* (АК: 14.06.2012); *друга спроба перформатувати, радикально змінити мовне законодавство, фарисейськи посилаючись на зобов'язання перед Європейською хартією регіональних або міноритарних мов* (СП: 28.06.–4.07.2012). Вони є вторинними назвами «першої ініціативи», «другої спроби», тобто ще одного мовного зашморгу для українців — законопроекту «Про мови в Україні» (№ 1015-3). Цей горе-документ, за перифрастичною версією Ірини Фаріон та Олега Тягнибока, — *розплата українцям за безпринципне прощання політичних зрад, за переорієнтацію цінностей із духовних на споживацькі, за яскраво виявлену філософію меншого зла* (СП: 30.09–6.10.2010), *наслідок розплати за толерантність, політкоректність і поблажливість до ворогів української нації* (ПП: 10.06.2012). Він був зареєстрований у Верховній Раді 7 вересня 2010 р., а відхилений та знятий із розгляду 1 лютого 2011 р. Законопроект лобювала провладна коаліція — *регіонали (риги)-януковці (янучкісти, янучари, біло-блакитні, синьо-білі, біло-голубі, сині регіонери)*, вони ж *прихвосні Кремля* (С: 5–11.02.2015), *клевети Януковича* (СП: 6–12.10.2014), *сатрапи режиму Януковича* (С: 5–11.03.2015), та *комуністи (комуняки, капееесівці) / симоненківці (симоняки)*, вони ж *воскреслі мамонти революції* (УП: 11.11.2008), *політична верхівка айсбергу потужної «п'ятої колони» московського імперіалізму* (ЛУ: 16.08.2007), *«серпасто-молоткасті»* (С: 1–7.01.2015). Між законопроектом «Про мови» і законом «Про засади державної мовної політики», одностайно твердять провідні фахівці, майже не існує відмінностей процесуального характеру й конкретного правозастосування. Отже, не зайве ще раз наголосити: Україні вкрай потрібні ідейно прозорі, політично коректні, юридично збалансовані закони, які б уможливили реальне вдержавлення української мови й надійно захищали мови національних меншин, сприяли всебічному розвитку та повносілому їхньому функціонуванню.

IV. Чинність закону

Відомо, що ідеальних законів не існує. На якомусь етапі розвою суспільства вони змінюються, доповнюються або втрачають чинність. На превеликий жаль, поганою практикою в Україні стало «перекроювання», а то й «перешивання» законів, спричинене не суспільними потребами, а намаганням очільників держави, чиновників найвищого рангу підпорядкувати собі гілки влади, задовольнити власні бізнесові інтереси. А причина цього проста: у нашій країні ігнорується політико-правовий статус Конституції, вона не є «взірцем юридичної техніки та орієнтиром у вирішенні будь-яких питань, що мають юридичне значення» [7]. Викликає занепокоєння, навіть тривогу, що ухвалення того або того закону нерідко перетворюється на вседержавні баталії, примітивні сварки, які, трапляється, переростають у бійки навіть у Верховній Раді. Не минули ці перипетії й Закону «Про засади державної мовної політики», який офіційно набув чинності 10 серпня 2012 р. У першому читанні Верховна Рада ухвалила його 5 червня 2012 р. (за — 234 голоси), у другому читанні — 3 липня (за — 248 голосів).

Підготовка й легітимізація цього документа, що змінив Закон «Про мови в Українській РСР» із понаддвадцятирічним «стажем», — це суцільне порушення процедури розгляду й ухвалення Закону, зокрема положення статей 82, 84, 89, 91, 93, 152 Конституції України, статей 117, 118, 119, 120, 121 Регламенту Верховної Ради України, який затверджує Закон України «Про Регламент Верховної Ради України», статей 1, 15, 16 Закону України «Про комітети Верховної Ради України». Ні чим іншим, як злочинном, слід уважати, що за законопроект у першому читанні голосували 62 депутати, які не були присутні у Верховній Раді. Їхню функцію перебрали на себе «кнопкодави». Останнім вистачило роботи й тоді, коли документ ухвалювали у другому читанні. Свою чорну справу зробив і Голова Верховної Ради Володимир Литвин, підписавши Закон та цим самим проігнорувавши протести громадськості, що розпочалися відразу після голосування у стінах парламенту й охопили всю країну. Чи не найбільше завинив перед власним народом тодішній президент Віктор Янукович, офіційно знівелювавши статус української мови як єдиної державної й закріпивши пріоритети за мовою російською в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській, Сумській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях, Автономній Республіці Крим, містах Києві й Севастополі. Що ж до інших регіональних мов, яким гарантоване вільне використання на території України (білоруська, болгарська, вірменська, гагаузька, кримськотатарська, молдовська, німецька, польська, ромська, румунська, словацька, угорська, корейська), то їм, крім поширених у Криму кримськотатарської, у Закарпатській області угорської, у Чернівецькій області румунської, жодних привілеїв не надано. До речі, у Законі згадано неіснуючі мови — русинську (діалект української мови), єврейську, грецьку.

Та частина українського суспільства, яка прагне жити в суверенній державі і для якої українська мова — один із найважливіших етноатрибутів,

не визнає чинності Закону «Про засади державної мовної політики». Це промовисто демонструє найважливіший аспект нашого дослідження — перифрастична сфера. Український правознавець-міжнародник, доктор юридичних наук Володимир Василенко, називає закон *Ківалова — Колесніченка актом правового шахрайства* (ЛУ: 9.08.2012), *продуктом правового шахрайства* (УП: 23.06.2012), а як конкретніше й простіше, то хитрим обманом, кримінальним діянням, за яке треба нести сувору відповідальність. У сучасному політично-публіцистичному дискурсі поруч зі шойно цитованими активно функціують і такі описові найменування, як *закон великодержавства* (СП: 14–20.06.2012), *закон із подвійним дном* (СП: 28.06.–4.07.2012). Їхніми семантичними домінантами є іменник *великодержавство*, що постав на базі прикметника *великодержавний* ('який поважає інші народи, прагне до панування над ними'), та фразеологізований вираз *подвійне дно*, який експлікує значення 'немудрість у діях, вчинках'. Утворювані на основі цих перифрастичних структур контексти інформують про те, що підготовлений українофобами документ не має нічого спільного зі стратегічними засадами мовної політики самостійної держави України.

Досить точно й образно чинність «закону» Ківалова — Колесніченка передають описові найменування *юридично нікчемний закон* (РС: 6.11.2016), *незаконно ухвалений мовний закон* (С: 2–8.02.2017). Прислівники *юридично, незаконно* посилюють вторинно-номінативну семантику 'який не відповідає усталеним у цивілізованому суспільстві вимогам'.

Реалізації описуваного значення сприяють також атрибутивні модифікатори, які на засадах конотативно облігаторних валентних партнерів входять до структури перифрастичного виразу. Мовиться, зокрема, про префіксальні відносні прикметники зі значенням соціальної оцінки, більшість із яких сполучається з префіксами *анти-, проти-, не-*, що експлікують сему 'гостра протилежність, протиставлення'. З-поміж них високим ступенем продуктивності вирізняються лексеми, основа яких указує на політико-правовий статус (*конституційний / антиконституційний / неконституційний, законний / антизаконний / незаконний*), етнічну належність (*український / антиукраїнський / неукраїнський*), форму правління (*державний / антидержавний / недержавний*), політичний режим (*авторитарний*), різні прояви нетолерантності, денаціоналізації та дискримінації українців у їхній же державі Україні (*українофобський, українобивчий, україноненависницький, русифікаторський*). Компонентна організація аналізованих перифраз може розширюватися за рахунок інтенсифікувальних одиниць на взірць за [своїм] змістом, за суттю, за духом, у повному обсязі, напр.: *То чи може КС України визнати антиукраїнський і антидержавний за суттю закон авторства очевидних агентів Москви конституційним?* (С: 22–28.12.2016); *...є русифікаторський закон Ківалова — Колесніченка, який треба скасувати і прийняти нормальний європейський...* (ПУ: 26.01.2017); *Просимо визнати Закон України «Про засади державної мовної політики»... неконституційним у повному обсязі* (С: 22–28.12.2016).

Ядерну позицію в мікросистемі, яку сформували ад'єктиви з узагальненим значенням 'соціальна негативна оцінка', займає лексема *антиконституційний / неконституційний*, мотивом якого є іменник *Конституція* ('основний державний документ, що визначає державний устрій, права й обов'язки держави, суспільства та громадян').

У мовно-оцінній сфері «Чинність Закону» виняткове місце належить перифразові *критикований Венеційською комісією за загрози для державної мови закон* (КС: 25.12.2015). Відомо, що ця Комісія є одним із найавторитетніших органів Ради Європи, який надає висновки стосовно відповідності / невідповідності проектів законодавчих актів європейським стандартам та цінностям. «Вердикт» її, на нашу думку, не втішний: у законопроекті «Про засади державної мовної політики» бракує гарантій, що стосуються використання та захисту української мови. На думку Комісії, «ризик ставлення до російської мови на тому самому рівні, що й до української... може зменшити інтеграційну силу української мови та поставити під загрозу роль, яку українська має відігравати як єдина державна мова» [3].

Недосконалість «мовного закону» *Ківалова — Колесніченка*, зокрема його 20 стаття, яка починається словами: «Вільний вибір мови навчання є невід'ємним правом громадян України», позначилася на розтягнутому в часі й наповненому скандалами процесі легітимізації Закону «Про освіту». Верховна Рада розглянула законопроект у першому читанні в жовтні 2016 р., а ухвалила цей документ у вересні 2017 р. Хоч і було проведено понад 50 засідань робочої групи з доопрацювання законопроекту, обговорено понад 1300 пропозицій народних депутатів, дискусії довкола змін в освіті не припинялися, нерідко вони перетворювалися на політичні ігри, учасники яких заробляли собі потрібні дивіденди. Поряд із такими базовими положеннями, як людиноцентризм, національна рамка класифікації освіти, роль громадськості в управлінні освітою, структура 12-річної загальної середньої освіти, рівні професійної освіти, особливої гостроти набувало питання мовної освіти. Найвразливішим місцем стала *резонансна «мовна» стаття 7* (Есп: 27.09.2017) — «Мова освіти», а саме: забезпечення особам, які належать до національних меншин, права на навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови в державних і комунальних закладах освіти. Одні вимагали поваги до національних меншин і права на навчання рідною мовою, інші переконували, що навчання в державних школах має проводитися лише державною мовою, і наголошували на обов'язковому вивченні національними меншинами рідної мови [13].

З 1 вересня 2018 р. згідно зі статтею 7 ухваленого Закону дошкільну й початкову освіти діти здобуватимуть мовою національних меншин, паралельно опановуючи державну мову, а з 5 класу навчатимуться державною мовою; мову національних меншин вивчатимуть як окрему дисципліну. Сусідні держави зчинили галас із цього приводу. Вони «єдиним фронтом готові ледь не санкції вводити, захищаючи мовні права

своїх громадян, які паралельно мають паспорт України, проживають на українській території і вважаються у нас нацменшинами» [10]. По-особливому гостро на це зреагували Угорщина й Румунія, дещо стриманіше Польща, Греція, Болгарія. Президент Молдови категорично вимагав відмовитися від Закону, а путінські ординці, довкруги яких гуртуються доморошені манкрути (переконані малороси, ідейні хохлята — всі ті тьотьмоті, минмазеніни, нащадки продотрядівської комси, гулагівські вертухаї) [2], назвали зміни в освіті *актом насильницької українізації* (УП: 19.09.2017). Штучно створений, навмисне підігрітий конфлікт не вартий доброго слова: Україна орієнтується не на імперські, а на європейські стандарти, визнає ідентичність та культуру національних меншин і не вдається до асимілятивних дій. Закон «Про освіту», який відповідає Конституції України та ратифікованій Україною Європейській хартії регіональних мов або мов меншин, в об'єктивній перифрастичній оцінці — *дієвий імператив* (СП: 14–20.09.2017), *один із найважливіших інструментів утвердження в державі державної мови* (ПМП: 15.09.2017), *якісний крок уперед* (ПМП: 15.09.2017), *помітний крок в українізації школи* (РС: 18.09.2017), *шанс для нашої системи освіти до змін* (ГУ: 7.09.2017), *а не провокація влади* (ЗО: 12.09.2017), *не сором і ганьба* (ГУ: 20.09.2017), *не декларація намірів* (СП: 14–20.09.2017).

V. Сутність закону

Найпарадоксальнішим у законі Ківалова — Колесніченка є те, що він сприяє утвердженню російської мови під виглядом регіональної у функції державної мови замість української на більшій території України, канонізує офіційну двомовність у регіонах, де чисельність національних меншин перевищує 10%. Цю силоміць упроваджену норму у сферу мовокоористування розкриває глибинний за змістом описовий зворот *такий [закон], що розкладає суспільство та ставить під загрозу державний статус і розвиток української мови* (СП: 27.10–2.11.2016).

Примітно, що в політичній царині поруч з офіційною назвою досліджуваного денотата з'явилася низка неофіційних номінувань його з властивою їм зниженою чи різко негативною оцінкою, як-от: *«Про так звані регіональні мови»* (політик і науковець Микола Томенко) (Д: 26.06.2017), *«Закон проти української мови»* (політик Олег Тягнибок) (ПП: 10.06.2012), *«Крок до впровадження офіційної двомовності»* (журналіст Юрій Шейко) (DW: 16.11.2016). Фахівець із мовної політики Тарас Марусик в основу свого не позбавленого іронії перифразу кладе принцип російськості — *«Про засади надання російській мові статусу першої державної мови»*, мотивуючи це тим, що ківаловсько-колесніченківський документ «ухвалений із кричущими порушеннями регламенту Верховної Ради», отже, має й іменуватися по-іншому, «бо саме така його суть і практика застосування» (РС: 6.11.2016). По-своєму оригінальну вторинну назву Законів дає Роман Збережан — *«Закон спасіння зникаючої»*. «...У РФ, — саркастично заявляє цей журналіст, — мають велику надію на те, що якщо там язик

навіть зовсім зникне, в Україні збережеться зникаюча мова під виглядом регіональної. Тим більше, що сучасна українська влада в Україні всяко цьому допомагає, навіть закон спасіння зникаючої прийняли» (Pol. (Б): 24.09.2016).

З неспростовною точністю відображають зміст *скандального мовного закону Колесніченка — Ківалова* (С: 17.06.2015), задум тих, хто безпосередньо готував його, і тих, хто голосував за нього реально або за допомогою випрацьованої технології кнопкодавства у Верховній Раді, яку вже давно небезпідставно охрестили *Верховною зРадою* (ТІ: 31.07.2017), *збіговиськом бариг* (ВГ: 11.11.2016), *зборищем кримінальних авторитетів* (G: 17.12.2010), *інститутом обслуговування політичного режиму Президента Віктора Януковича* (У: 4.07.2012), *таким собі елітним клубом російсько-єврейських мільйонерів та мільярдерів* (ЛЮ: 3.12.2009), *лідером народної недовіри* (С: 9–15.02.2017), влучні, аксіологічно заряджені перифрази *інструмент русифікації* (РС: 6.11.2016), *інструмент російського наступу на українську* (РС: 27.11.2016). Ці нові групи перифрастичних структур також можуть правити за альтернативні назви описуваного документоніма. Без вагань погоджуємося з думкою тих, у кого прокремлівсько-ківаловсько-колесніченківський документ асоціюється зі *зброєю найбільшої руйнівної сили в руках московського ворога* (СП: 9–15.02.2017), *найнебезпечнішим внутрішнім «агентом Кремля»* (СП: 27.10.–2.11.2016), *націєвбивчим знаряддям «Русского мира»* (СП: 27.10.–2.11.2016), *політичним замовленням російської влади* (УП: 23.05.2012), *раковою пухлиною на тілі України, яка роз'їдає національну ідентичність українців* (РС: 6.11.2016), *руйнівником національно-державної ідентичності* (СП: 27.10.–2.11.2016). І все це через те, що зміст Закону типово антиукраїнський, що він виконує не державотворчу, як годилося б, а державознищувальну функцію.

Як бачимо, аналізовані в дослідженні перифрастичні звороти, що мають різний оцінний потенціал, з високим ступенем імовірності різнобічно характеризують «мовний закон», автори якого нібито вибудовують цілісну систему розвитку, захисту й підтримки української мови, а насправді делегують усі ці повноваження російській мові. Кожен із компонентів перифрастичної парадигми віддзеркалює якусь із граней документа, зазвичай із глибоким асоціативним підтекстом.

У висновках наголосимо й на такому важливому моменті: поява виразно конотованих описових найменувань замість офіційної назви документоніма «Про засади державної мовної політики» зумовлена головно екстралінгвальними чинниками, передусім тим, що цей національно стратегічний документ, який «був гвалтом «проголосований» і «обговорений» за 2 хвилини 4 секунди при 2 тисячах 54 пропозиціях» [16], повністю не відповідає Конституції України [9]. Яскравим підтвердженням цього є мовні засоби вираження його оцінності, зокрема перифрастичні звороти, які несуть важливу інформацію про його безпосереднє й опосередковане авторство Закону, його чинність, назву, сутність, місце в українському мовнозаконодавчому полі тощо. Лише незначний відсоток

описових зворотів реалізує власне номінативну семантику. Мовиться насамперед про непоширені синтаксичні конструкції з детермінованими компонентами *закон, законопроект, проект, документ, акт*, які максимально наближені до офіційної назви денотата. Основний же масив перифрастичних одиниць, а особливо індивідуально-авторських, передає номінативно-оцінне значення. Репрезентована ним пейоративність автоматично переноситься із зони оцінної вербалізації в аксіологічну площину самого Закону, який є за формою українськоцентричним, а за фактом московськоцентричним. Підготовка, ухвала, подальша легітимізація «мовного закону» Ківалова — Колесніченка, його оцінний потенціал, трансльований вербально крізь перифрастичну призму, засвідчують складність мовної ситуації в Україні, недосконалість української мовної політики й українського мовного законодавства. Останнім часом ця ситуація почала позитивно еволюціонувати, вирівнюватися в кращий бік. Найпосутнішим зрушенням на шляху нашого державотворення стане прийняття українського за фактом і за формою закону про українську мову й гуманного за духом та справедливого за змістом закону про мови національних меншин в Україні. Отож можемо з певністю прогнозувати, що український перифрастикон активно поповнять нові загальномовні й індивідуально-авторські описові вирази, які позитивно відобразатимуть усі параметри такого важливого суспільного денотата, як українське мовне законодавство.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

- 5к — 5 канал : перший укр. інформ. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.5.ua>
- 24tv — Телеканал новини «24» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://24tv.ua>
- А — Апостроф [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://apostrophe.ua>
- АК — Анонс контракт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ankontr.if.ua>
- ВБ — Богдан В. Про наболіле : збірка / Василь Богдан. — Полтава, 2016.
- ВГ — Вголос : інформаційна агенція [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.vgolos.ua>
- ВечП — Вечірня Полтава: всеукраїнська громадсько-політична газета.
- ВЗ — Високий Замок : газета.
- Вис. — Висновки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vysnovky.com>
- ВК — Вісник + К : сайт газети [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://visnyk.lutsk.ua>
- Вол. — Волинь : незалежна громад.-політ. газ. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://volyn.com.ua>
- Вол.Р — ВолиньPost [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.volynpost.com>
- ВП — Волинська правда [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pravda.lutsk.ua>
- ГалК — Галицький кореспондент [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gk-press.if.ua>
- ГК — Главком : інформ. агентство [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://glavcom.ua>
- ГР — Главред [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://glavred.info>
- ГУ — Голос України : газета Верховної Ради України.
- Д — День [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua>

- ДМ — Детектор медіа : інтернет-видання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://detector.media>
- ДП — Павличко Д. Спогади: у 2 т. / Дмитро Павличко. — К. : Ярославів вал, 2016.
- Есп. — Еспресо [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://espreso.tv>
- ЗО — Закарпаття онлайн Beta: інтернет-видання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakarpatya.net.ua>
- і (Б) — і.ua. Блоги [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://blog.i.ua>
- ІА — Інфа: Інформаційний Акцент [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.akcent.org.ua>
- ІНФ. — ІНФОРМАТОР : інтернет-видання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://informato.rnews>
- КІ — Корупція Інфо [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ko.rupciya.com>
- Ком. (Ф) — Коментарі. Форуми [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forum.comments.ua>
- Кор. — Корреспондент.net [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net>
- КС — Кримська світлиця : всеукраїнська громадсько-політична та літературна газета.
- ЛУ — Літературна Україна : газета письменників України.
- МД — Дубинянський М. Тисяча посмішок помаранчевої революції : політичні сатири / Михайло Дубинянський / пер. із рос. М. Ноги. — К. : Факт, 2005.
- МС — Слабошпицький М. Гамбіт надії. Україна: констатації, матеріали, виклики, сподівання / Михайло Слабошпицький. — К. : Ярославів Вал, 2014.
- НВ — Новое время [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nv.ua>
- НІСД — Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
- НП — Народна правда [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://narodna.pravda.com.ua>
- НЧ — На часі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nachasi.com>
- ОА (F) — Facebook: [персональна сторінка Олександра Аронця] [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.facebook.com/oleksandr.aronets/posts/1330211116991007>
- ПМП — Портал мовної політики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://language-policy.info>
- ПІК — Новий ПІК : Політика і культура [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pic.com.ua>
- Пог. — Погляд [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://pogliad.ua>
- ПП — Під прицілом [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://p-p.com.ua>
- Пр. — Подробности [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://podrobnosti.ua>
- ПУ — Патріоти України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://patrioty.org.ua>
- Р — Реально : політика, факти, події [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://realno.te.ua>
- РідК — Рідна країна: світоглядний портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ridna.ua>
- РК — Рідний край : альманах Полтавського національного педагогічного університету.
- РС — Радіо Свобода : сайт інформ. служби [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org>
- С — Свобода : газета.
- СП — Слово Просвіти : всеукраїнський культурологічний тижневик.
- СУ — Соціологія У: блог [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sociologyau.blogspot.com>

- T — Тиждень.ua : сайт вид. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tyzhden.ua>
- Tk — Тексти.org.ua : аналітичний центр [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://texty.org.ua>
- TCH — TCH : сайт інформ. агентства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tsn.ua>
- У — УНІАН : інформ. агентство [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unian.ua>
- УІ — Укрінформ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua>
- УкрП — Український погляд [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukropohliad.org>
- УкрП (Б) — Український погляд. Блоги [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukropohliad.org/blogs>
- УМ — Україна молода : газета.
- УП — Українська правда : сайт газети [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua>
- УП (Б) — Українська правда. Блоги [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua>
- УП (Т) — Українська правда. ТаблоID [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://tabloid.pravda.com.ua>
- ЦН — Цензор.НЕТ : інформ. агентство [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.censor.net.ua>
- DW — Deutsche Welle [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.dw.com>
- G — Gazeta.ua [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gazeta.ua>
- GP (Б) — glavpost.com. Блоги : укр. інформ.-аналіт. Інтернет-портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://glavpost.com>
- His. — Historians.in.ua : інтернет-мережа гуманітаріїв в Україні і світі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.historians.in.ua>
- IP — IPress.ua [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ipress.ua>
- LB — LB.ua [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://lb.ua>
- LP — Language-policy.info : портал мовної політики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://language-policy.info>
- NC — Na chasi [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nachasi.com>
- NU — NEWSru.ua [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.newsru.ua>
- Pol.(Б) — Politiko. Блоги [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://politiko.ua>
- TI — TakeInfo.net [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://takeinfo.net>
- UM — UkrMedia : інтернет-газета [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ukr.media>
- UR — Ukreall.info [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukreal.info>
- Wiki — Вікіпедія : вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Закон_України_«Про_засади_державної_мовної_політики»
- ZN — Zaxid.net [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zaxid.net>
- ZU — ZN.UA [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dt.ua>

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Баженова Е.А.* Прецедентные единицы в научном тексте / Е.А. Баженова // Вестник Пермского университета. Российская и зарубежная филология. — 2010. — Вып. 3(9). — С. 32–36.
2. *Бут В.* Про мову, право корінного народу і нагальну необхідність порядної влади [Електронний ресурс] / В. Бут // Кримська світлиця. — 2017. — 8 верес. — Режим доступу: <http://svityltsia.crimea.ua/?section=article&artID=19002> (дата запису: 25.09.2017). — Назва з екрана.
3. Венеційська комісія розкритикувала законопроект про мови Ківалова і Колесніченка [Електронний ресурс] // ZN.UA. — 2011. — 17 груд. — Режим доступу: <https://dt.ua/>

- SOCIETY/venetsianska_komisiya_rozkritikuvala_zakonoproekt_pro_movi_kivalova_i_kolesnichenka.html (дата запиту: 20.09.2017). — Назва з екрана.
4. Гончар О.Т. Щоденники : у 3-х т. / О.Т. Гончар. — К. : Веселка, 2003. — Т. 2. : (1968–1983). — 607 с.
 5. Гриценко Павло: «Мова — це те, що в'яже покоління з поколінням, в'яже території» : [інтерв'ю з хранителем української мови, виступ якого «підірвав» Конституційний Суд і соціальні мережі, записала Наталя Балюк] [Електронний ресурс] // Високий замок online. — 2017. — 5 лют. — Режим доступу: <http://wz.lviv.ua/ukraine/192226-pavlo-hrytsenko-mova-tse-te-shcho-viazhe-pokolinnia-z-pokolinniam-viazhe-terytorii> (дата запиту: 05.02.2017). — Назва з екрана.
 6. Климова Л.А. Притяжательные прилагательные в современном белорусском и русском языках (деривационно-семантический аспект) : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Л.А. Климова. — Минск, 1987. — 22 с.
 7. Котюк І. Домашнє завдання з державної мови для правотворців / Іван Котюк // Голос України. — 2017.
 8. Малкович Іван: «Наш з вами святий обов'язок свідчити правду» : промова на врученні Шевченківської премії (9.03.2017) // Слово Просвіти. — 2017. — 16–22 берез.
 9. Марковський В.Я. Висновок щодо невідповідності Конституції України положень Закону України «Про засади державної мовної політики» [Електронний ресурс] / В.Я. Марковський, Р.Я. Демків // Language-policy.info : портал мовної політики. — 2016. — 14 берез. — Режим доступу: <http://language-policy.info/2016/03/vysnovok-schodonevidpovidnosti-konstytutsiji-ukrajiny-polozhen-zakonu-ukrajiny-pro-zasady-derzhavnojimovnoji-polityku/> (дата запиту: 10.03.2017). — Назва з екрана.
 10. Ніцой А. Сім пунктів задля олюднення сьомої статті: зауваги до мовного дипломатичного скандалу / Андрій Ніцой // Літературна Україна. — 2017. — 21 верес.
 11. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. — К., 2002. — 392 с.
 12. Словарь української мови : у 4 т. / упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко. — К. : Вид-во АН УРСР, 1958. — Т. 2. — 573 с.
 13. Співаковський О. Новий закон про освіту на підході / Олександр Співаковський // Голос України. — 2017. — 12 квіт.
 14. Степаненко М. Політичне сьогодення української мови : актуальний перифрастикон : монографія / Микола Степаненко. — Харків : Видавець Іванченко І.С., 2017. — 616 с.
 15. Тараненко О. Дисфемізм / Олександр Тараненко // Українська мова : енциклопедія / редкол. : В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови), М.П. Зяблюк та ін. — 3-є вид., зі змінами і доп. — К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2007. — 856 с.
 16. Фаріон І. Конституційний Суд : думи над мовою... // Свобода. — 2017. — 26 січ. — 1 лют.
 17. Фаріон І. Хто проти мови Шевченка? // Слово Просвіти. — 2017. — 9 — 15 берез.
 18. Шейко Ю. Мовний закон Колесніченка — Ківалова: без наслідків, але з вибуховим потенціалом [Електронний ресурс] / Юрій Шейко // Deutsche Welle. — 2016. — 16 листоп. — Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/мовний-закон-колесніченка-ківалова-без-наслідків-але-з-вибуховим-потенціалом/a-36408217> (дата запиту: 20.09.2017). — Назва з екрана.

Статтю отримано 03.10.2017

Mykola Stepanenko

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava

PUBLICISTIC-EVALUATIVE DISCOURSE OF THE LAW OF UKRAINE ON THE PRINCIPLES OF STATE LANGUAGE POLICY

The article analyzes the linguistic situation in Ukraine, the language policy in Ukraine, and the language legislation in Ukraine in a divergent way, mainly from the point of view of synchronization. The main attention is paid to the consideration of the socio- and intralingual views of the Law “On Language Policy” (2012). In particular, the negative influence of this document

on the modern process of Ukrainian state formation, on the inconsistency of the Constitution of Ukraine, the European Charter for Regional or Minority Languages has been clarified. The most important aspect of the study is the use of descriptive expressions as one of the most important linguistic means of a documenting evaluation. The axiological axis of periphrastic as a secondary nominative denomination of the official title “The Law” On the Language Policy” is differentiated into the following logical and informative segments: 1) the authorship of the document; 2) nominative structure; 3) place in the language-legislative field; 4) validity, 5) essence. Each of them is characterized as a hierarchically ordered microsystem of periphrastic units with their axiological potential. Periphrastic units are represented through their reference correlation with different denotation parameters. A deep cognitive analysis of the periphrasis in general and its individual components was carried out, possible transformational processes were determined due to the action of axiological mechanisms, the specificity of their verbalization was characterized. Periphrastic units are introduced into the research process, which correlate and do not correlate with social and linguistic norms, the causes of anti correlation with their extrapolation onto the estimation sphere were determined. It is emphasized that the peripheral structures, clearly unify the most important changes in Ukrainian society. An important regularity is established: the core of the scale of evaluation, which was translated verbally through the peripheral realm, forms a grammatically multifunctional denomination with an explicit pejorative (sarcastic, comic, ironic, satirical) color, which convincingly testifies the complexity of the linguistic situation in Ukraine, the imperfection of Ukrainian politics and Ukrainian language legislation.

Keywords: language legislation in Ukraine, law “On language policy”, periphrasis, estimated connotation of Law.

Мовна мозаїка

ЧИ МОЖЕ УКРАЇНЬСЬКА ПІСНЯ **ПЕРЕЖИВАТИ СВІЙ РЕНЕСАНС?**

«Українська пісня переживає свій ренесанс!» — бадьоро повідомляють експерти й музиканти в радіоефірі. А чи правильно вжито *переживає ренесанс*? Ні, неправильно, адже дієслова *переживати / пережити* зі значенням ‘перебувати в певному стані, проходити яку-небудь стадію розвитку’ (Словник української мови, т. VI, с. 180) поєднуються з іменниками, що називають переважно важкі, складні періоди, етапи, стадії чогонебудь, пор.: *пережили лихоліття, пережили горе, пережили війну, пережили розруху, пережили біду* і под. Зважаючи на те, що слово *ренесанс* означає ‘піднесення, розквіт’, його не можна поєднувати з дієсловами *переживати / пережити*. Тому замість «Українська пісня переживає свій ренесанс!» пропонуємо вживати: **Українська пісня відроджується!; Відродження української пісні!; Ренесанс української пісні!; Сьогодні українська пісня на піднесенні!; Українська пісня сьогодні зазвучала!** та ін.

Катерина Городенська